

Az **Érintésvédelmi Munkabizottság 285.** ülésén először **Tüdős Tibor** számolt be a **CENELEC** nagyfeszültségű berendezések létesítésével foglalkozó **CLC/TC 99X** jelű munkabizottságának üléséről, majd **dr. Novothny Ferenc** vezetésével az Egyesülethez beérkezett szakmai kérdéseket tárgyalta meg és fogalmazott meg válaszokat. Így többek között válaszolt az **Rb**-térben üzemelő villamosmotor túláramvédelmével, a villamos szekrények elkészítéséhez és értékesítéséhez szükséges eljárásokkal, a fogyasztásmérő áramkörök kialakításával, a gázcsőnek az egyenpotenciálú hálózatba való bekötésével és a villamos járművekkel kapcsolatos kérdésekre.

* * *

1.) TÜDŐS TIBOR beszámolt a **CENELEC CLC/TC 99X** jelű munkabizottságának 2017. március 28-án Brüsszelben tartott üléséről.

A **CENELEC** e munkabizottsága nagyfeszültségű (1 kV-nál nagyobb váltakozó feszültségű, vagy 1,5 kV-nál nagyobb egyenfeszültségű) belsőteri vagy kültéri energia átviteli (erősáramú) létesítmények, illetve berendezések (beleértve ezek földelését és érintés védelmét is) számára készít harmonizált szabványokat.

A munkabizottság ülésén áttekintették a bizottság tárgykörébe tartozó közelmúltban kiadott szabványok alkalmazásának gyakorlati tapasztalatait. A Magyarországon is bevezetett, számunkra is fontos szabványok között szerepelt a nagyfeszültségű berendezések földelési követelményeit rögzítő **MSZ EN 50522** jelű és a nagyfeszültségű villamos berendezések létesítéséről szóló **MSZ EN 61936-1** jelű szabvány (az egykori MSZ 172-2, -3, és az MSZ 1610 utódszabványai). Megállapították, hogy a nagyon hasonló témakörű szabványokban azonos értelmű fogalmak esetében más-más kifejezéseket és jelöléseket alkalmaznak. Ezek harmonizálására és egységesítésére a **BME** emeritus professzora **Varjú György** készített egy javaslatot, amelyet elküldött a bizottságnak.

Egy másik probléma a alapozásföldelőkkel kapcsolatban jelentkezett. A megváltozott építési technológiák miatt nem alakul ki megbízható vezetés a betonalapozásba ágyazott vezető és a környezetében lévő talaj között, ugyanis víz- és hőszigetelés céljából különféle szigetelő anyagokat helyeznek el a betonlap köré. Németországban is gondot okozott ez a jelenség, ezért kidolgozták a **DIN 18014** jelű szabványt, amely az ilyen esetekre vonatkozó helyes műszaki megoldást tartalmazza. E szabvány alkalmazása már a 2012-ben kiadott **MSZ EN 60364-5-54** szabvány **ZB** mellékletében a speciális nemzeti feltételek között szerepel. A szabvány 542.1.1. szakaszát kiegészítették: „Németországban minden új épületben kötelező a **DIN 18014** nemzeti szabvány szerinti alapozásföldelő készítése.” A tapasztalatok alapján feltétlen célszerű lenne e szabvány átvétele és gyakorlati alkalmazása Magyarországon is!

2.) BUSA JÓZSEF (Bexint Kft) a levelében egy **Rb**-térben üzemelő motor túláramvédelmét ismerteti. Ezzel kapcsolatban kérdezi, hogy milyen követelményeket írnak elő e témakörben az érvényes szabványok?

VÁLASZ:

A túláramvédelem érvényes szabványa az **MSZ HD 60364-4-43:2010**, ez a 432. pontjában foglalkozik a készülékekkel. Ez megszakítókat és biztosítókat ír elő védelmi eszközként, de a megjegyzésben hozzá teszi: „Ez a szakasz nem zárja ki más védelmi eszközök alkalmazását, ha a 433.1 és 434.5. pont követelményei teljesülnek.” Vagy: „Más eszközök használata is megengedett, ha azok áram-idő jellemzője biztosítja az ebben a szakaszban meghatározott védelmi szintet.” Tehát más eszközökkel is meg lehet valósítani a túláramvédelmet, ha azok kielégítik a megkövetelt biztonságot!

A robbanóképes közegek villamos berendezéseivel az **MSZ EN 60079-14:2014** szabvány foglalkozik. A szabvány **11.** fejezete nagyon részletes követelményeket tartalmaz a különféle **Rb.** közegekben üzemelő és különféle védelmi módokkal védett villamos forgó gépekre, beleértve a

konverterről táplált vagy lágyindítású motorokat is. A túláramvédelemmel kapcsolatban a szabvány **11.1.** szakasza intézkedik:

„A villamos forgógépeket túlterhelés ellen kiegészítő védelemmel kell ellátni, kivéve, ha névleges feszültségen és frekvencián, meg nem engedhető melegedés nélkül, tartósan elviselik az indítási áramot, vagy generátorok esetén a zárlati áramot. A túlterhelés-védelmi eszközök az alábbiak legyenek:

a) olyan, a forgógép névleges áramánál nem nagyobbra beállított, áramfüggő, késleltetett működésű védelmi eszköz, amely mind a három fázist ellenőrzi és a beállított áram 1,2-szeresének hatására 2 órán belül működésbe lép, de 2 órán belül nem lép működésbe a beállított áram 1,05-szorosának hatására, vagy

b) közvetlen hőmérséklet-szabályozó eszköz, beépített hőmérséklet-érzékelővel, vagy

c) más, az előbbiekkal egyenértékű eszköz.”

Az előzőeken kívül még a gépek villamos szerkezeteiről szóló **MSZ EN 60204-1:2010** jelű szabvány is tartalmaz a túláramvédelemre és motorokra vonatkozó követelményeket. Az általános létesítési szabványok alapelőírásain kívül az egyes készülékek, motorok termékszabványainak és kezelési útmutatóinak figyelembe vételével kell kialakítani — a felelős tervezőnek — a különféle áramköröket, a biztonsági, műszaki-működési és gazdasági szempontokat is szem előtt tartva.

3.) SALLAI ROLAND (FAMATEL99 Kft.) A levelében villamos szekrények elkészítéséhez és értékesítéséhez szükséges eljárásokról, illetve a témához kapcsolódó jogszabályokról és szabványokról érdeklődött.

VÁLASZ:

A kisfeszültségű villamossági termékek tervezésére, gyártására, megfelelőségének értékelésére, forgalomba hozatalára és forgalmazására a 2014. február 26. keltű, **2014/35/EU** jelű európai irányelv, az ún. „Kisfeszültségű Direktíva” határoz meg szabályokat. Ennek a következő magyar jogszabály felel meg: *A meghatározott feszültséghatáron belüli használatra tervezett villamossági termékek forgalmazásáról, biztonsági követelményeiről és az azoknak való megfelelőség értékeléséről szóló 23/2016.(VII.7.) NGM* rendelet.

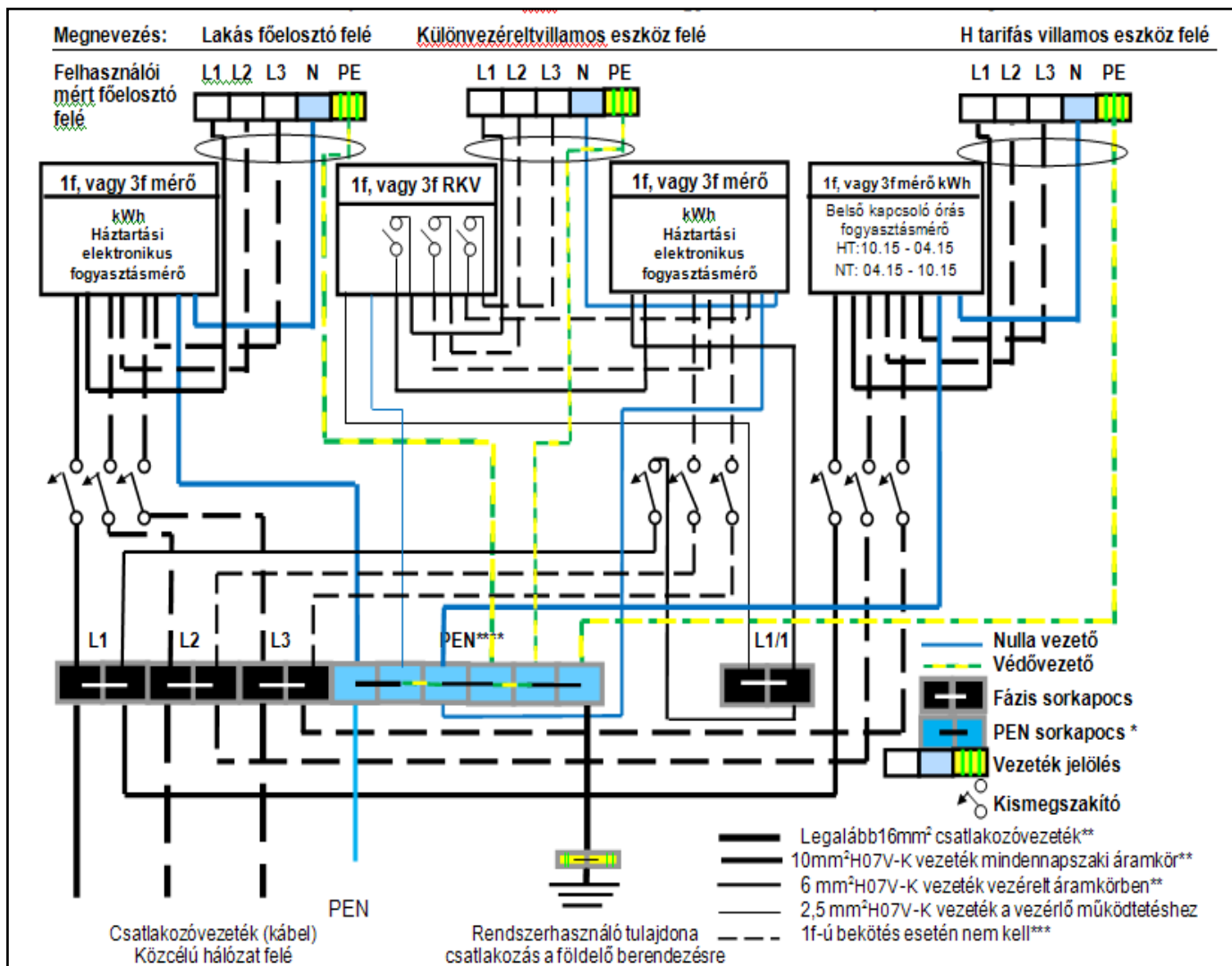
A rendelet nagyon pontos és részletes előírásokat ad — biztonsági és műszaki-minőségi szempontból — a kisfeszültségű villamossági termékek tervezésére, gyártására, megfelelőségének értékelésére, forgalomba hozatalára és forgalmazására, meghatározva az eljárási rendet, a szükséges dokumentációkat és a kapcsolódó felelősségi köröket is. (Megjegyezzük, hogy a jogszabályok alkalmazása, előírásainak betartása a bennük meghatározott hatály szerint kötelező, ezt hatóság ellenőrizheti és nem teljesítés esetén szankcionálhat!)

A beépítésre szánt alkatrészek is az említett jogszabály szerint kerültek forgalomba, és rendelkeznek a szükséges típusvizsgálatokkal, tanúsítványokkal és **EU-Megfelelőségi Nyilatkozattal**. Ez ugyanis szükséges alapfeltétele a forgalmazásuknak, majd a beépítésüknek.

Ez szükséges, de NEM elégséges ahhoz, hogy e termékekkel összerakott szekrényeket minden további nélkül gyártsák és forgalmazzák! Ugyanis az újonnan elkészített szekrény már új terméknek minősül, amelyet — a levél szerinti adott esetben — a **FAMATEL99 Kft.** gyárt és hoz forgalomba. Ezért a vonatkozó termékszabványban előírt összes (a szekrényre értelmezhető) típusvizsgálatot, illetve darabvizsgálatot el kell végezni ezeket dokumentálni, és tanúsítani kell. Megfelelő eredmény esetén a terméket el kell látni **CE**-jelöléssel, és a gyártó társaság felelős személyének (pl. műszaki vezető) ki kell állítani és alá kell írnia a villamos szekrényre vonatkozó **EU-Megfelelőségi Nyilatkozatot!** A szekrényt pedig el kell látni tartós kivitelű felirati táblával, amely legalább a következőket tartalmazza: az Önök (a gyártó) neve, jele, címe; típusjel, azonosítási szám; a gyártás idejére vonatkozó jelzés; az alkalmazott termékszabvány jelzete, végül célszerű néhány alapvető műszaki jellemző feltüntetése is!

Miért van erre szükség? A szekrénybe beépített szerelvények alkalmazási körülményei megváltoznak, egymásra rossz hatással is lehetnek (pl. melegedés, zárlat stb.) Ezért kell az új összeépített rendszer megfelelő biztonságos működését, minőségét igazolni! A szekrényekre vonatkozó termékszabvány a „Kisfeszültségű kapcsoló- és vezérlőberendezések” című **MSZ EN 61439** jelzetű (magyar nyelvű) szabványsorozat, amely részletes követelményeket tartalmaz e berendezések szerkezeti felépítéséről, működési követelményeiről, típus- és darabvizsgálatairól és a berendezésről adandó tájékoztatásról. (Megjegyezzük, hogy a szabványok alkalmazása önkéntes, a szabványok előírásaitól a saját felelősségünkre eltérhetünk, de a szabvány biztonsági szintjét fenn kell tartani, és erről nyilatkozni kell!) **Összefoglalva:** a **23/2016.(VII.7.) NGM** rendelet és az **MSZ EN 61439** szabványsorozat előírásainak megfelelően kell eljárni a villamos szekrények elkészítésénél és értékesítésénél.

4.) HORVÁT JÓZSEF a következő áramszolgáltatói rajzot csatolta a leveléhez:

MEGJEGYZÉSEK: 1.) A rajzon alulról történik a betáplálás!

2.) Az elmenő áramkörök vezetői köré rajzolt ellipszisek csupán e vezetékek összetartozását (esetleg közös védőcsőben való elhelyezését), és nem egy áram-védőkapcsoló érzékelő mágnesét jelzik!

A rajz szerint a fogyasztásmérőt sorba kötötték a „PEN” sínnel és a lakás elosztót megtápláló kábel „N” vezetőjével. Így a fogyasztásmérő „N” kapcsán létesített kötésen üzemi áram fog folyni. Ha nem megfelelő a kötés (pl. nem megfelelően húzták meg a csavart, illetve hidegfolyás vagy egyéb okok miatt, meglazult a kötés), a fogyasztásmérők leéghetnek. Ezért az áramszolgáltató későbbiekben a mérőórának csak működtető „N”-t adott és lakáselosztót direktbe a „PEN” sínről elindított „N” vezetővel kellett megtáplálni. Jónak tartja az utóbb leírt megoldást: így egy felesleges kötés kihagyható, de kiegészítené még egy áram-védőkapcsolóval, amivel kiküszöbölhető az áramlopás és növelhető a biztonság.

VÁLASZ:

Véleményünk szerint az itt leírt javaslat alapvetően nem biztonsági kérdés. Minden esetben az illetékes áramszolgáltató által előírtak szerint kell eljárni, be kell tartani a keresztmetszeti és anyag előírásokat. Gondosan kell a szerelési munkát végezni, a kötések pedig az előírt nyomatékkkal kell meghúzni! Egyes áramszolgáltatók megkövetelik a PEN-vezetőnek a mérő két kapcsán való átvezetését, mert csak ezzel látják biztosítottnak, hogy áramlopás céljából nem szakítják meg a mérő feszültségtekercséhez menő vezetőket. Újabban azonban több áramszolgáltató e helyett megelégszik a csatlakozó vezetékek kötéseit tartalmazó helyek plombálásával.

5.) TÓTH GÁBOR (Jászfényszaru) a következő leírást adta egy teljesen új létesítésű üzembről: Egy nagy gyártócsarnokban kialakított 5 vezetőkes (L1, L2, L3, N, PE) rendszerű

energiasínról, 3x400 V-os **CNC** megmunkáló állomásokat táplálnak meg. Több berendezésnél az üzemi nulla (**N**) vezetőt nem kötik be, sőt van ahol erre kialakított csatlakozási hely nincs is, csak a földelő (**PE**) vezetőt. Viszont minden berendezésben található 230 V-os csatlakozási pont, és/vagy készülék. Vannak olyan berendezések, amelyek az előbb említett módon lettek telepítve és a 230 V-os csatlakozást egy 400 V/230 V transzformátor segítségével oldják meg a berendezésen belül. Mind ezt úgy, hogy minden az egyenpotenciálú hálózathoz van csatlakoztatva. Az üzemi nulla vezetőt (**N**) nem használják és helyette a földelő (**PE**) kapocsról kialakított csatlakozó pontokból visznek nullát a 230V-os csatlakozásokhoz. A kérdésem az, hogy a fent említett kialakítások szabályosak-e? Ha nem, akkor mi a megoldás, és melyik szabvány vagy előírás alapján lehet ezt kivitelezni.

VÁLASZ:

Villamos berendezésekről van szó, ezért az ötvezetős rendszer esetében a testre kötött vezető **PE** vezető lehet, csak négyvezetékes rendszer esetén lehet **PEN** vezető! Ötvezetős **TN-C-S**-rendszer alkalmazásakor kizárólag az üzemi nullát lehet továbbiakban egyfázisú fogyasztók ellátására használni. Négyvezetős **TN-C**-rendszer esetében a testen levő **PEN** sínről kell a nullavezetőt leágasztani, és az egyfázisú fogyasztókat ellátni!

Amennyiben az egyfázisú ellátásra galvanikus leválasztó transzformátor szolgál, szabad potenciálú áramkör jön létre. (Az **MSZ HD 60364-4-41** szabvány előírásai szerint nem szükséges biztonsági elválasztó transzformátor alkalmazása.) Amennyiben a hibavédelem nem „*villamos elválasztás*” az így kialakított (a primertől független) szekunder kör egyik üzemi vezető potenciálja — célszerűen a **PEN** sínhez — szabadon rögzíthető és a nullázás kialakítandó az **MSZ HD 60364-5-54** szabvány szerint.

6.) KOVÁCS PÉTER kérdése: egy 24 lakásos társasházban elegendő-e a gázcsőnek az épületbe történő belépésénél a fő földelőkapocsba történő bekötése, tehát egy helyen, vagy ezt minden lakásnál, jelen esetben 24 helyen is el kell-e végezni?

VÁLASZ:

A gáz csatlakozóvezetékekre, a felhasználói berendezésekre, a telephelyi vezetékekre vonatkozó műszaki biztonsági előírásokról és az ezekkel összefüggő hatósági feladatokról szóló **11/2013. (III. 21.) NGM** rendelet 2. melléklete tartalmazza a gáz csatlakozó vezetékek és felhasználói berendezések *Műszaki Biztonsági Szabályzatát*, ez villamos követelményeket is előír. A Szabályzat 4.2.7. pontja foglalkozik a gázkészülékek erősáramú villamos hálózatra csatlakoztatásával, ebben többek között ez szerepel:

„**4.2.7. d)** Olyan gázkészüléket, amelynek villamos hálózati csatlakoztatása van, csak olyan helyen szabad felszerelni, ahol a gázcső hálózat be van kötve az épület egyen-potenciálra hozó hálózatba. Épületen belül új gázcsőhálózat esetében ellenőrizni kell az EPH csomópontot, illetve a gázcsőhálózatnak ezzel való összekötését. Gázkészüléknek meglévő csőhálózatra való csatlakoztatása esetén azonban ennek ellenőrzése elhagyható.”

A szabályzat tehát egyértelműen előírja a gáz készülék csatlakoztatását az egyen-potenciálú hálózatba, ugyanúgy, mint az áramütés elleni védelemmel foglalkozó korábbi (már visszavont), és most érvényes szabványok, de a kért részletre nem térnek ki. Az előírások alapján tehát legalább egy ponton, célszerűen a fő földelő kapocsnál össze kell kötni a gázcső hálózatot az egyen-potenciálú hálózattal. Nagy kiterjedésű létesítmény esetén azonban ajánlott több ponton is, pl. lépcsőházanként. Ha egy létesítményben több fő földelő kapocs van kialakítva, akkor ezeket egymással össze kell kötni.

7.) MEDVECZKY IMRE az egyre jobban elterjedő villamos járművekkel kapcsolatos kérdéseket tett fel:

- a villamos jármű, felülvizsgálatai villamos és közlekedés biztonsági szempontból;
- a töltőállomás létesítése és üzeme, ennek villamos biztonsági és műszaki minőségi kérdései;
- a szerelő-, felülvizsgáló- és járművezető személyek biztonsága, szakképzettsége.

VÁLASZ:

• A villamos jármű (ez esetben a hagyományos értelemben vett, közúton közlekedő „autószerű” jármű) a kiefeszültségű direktíva hatálya alá tartozik, azaz a **23/2016.(VII.7.) NGM** jogszabály vonatkozik rá. Egy komplett, készre szerelt termékről van szó, ahhoz hasonlóan, mint pl. egy villamos

fűnyíró gép. Ennek a vásárlásakor sem kell külön jegyzőkönyvet kiállítani a védővezető folyamatosságától sem a kereskedőnek, sem a vevőnek!

Új jármű esetében a termék áramütés elleni védelmének vizsgálatát is magába foglaló teljes körű vizsgálatot a gyártónak kell elvégeznie és dokumentálnia, és nem az üzembe helyezőnek. Az üzemelő villamos hajtású autók időszakos műszaki felülvizsgálatát, gyakoriságát, tartalmát, módszereit és eszközeit a gyártó előírásai alapján célszerű meghatározni, összhangban a Nemzeti Közlekedési Hatóság szerinti általános közlekedésbiztonsági célú gépjármű műszaki ellenőrzésekkel.

- A töltőállomás létesítésével, annak villamos biztonsági és műszaki minőségi kérdéseivel az **MSZ HD 60364-7-722:2016** (jelenleg angol nyelvű) szabvány foglalkozik. A szabvány témaköre azokra az áramkörökre vonatkozik, amelyek villamos hajtású járműveket táplálnak, azok akkumulátorainak feltöltése céljából, valamint a biztonság védelme, ha a villamos jármű visszatáplál a magán és közcélú (nyilvános) hálózatba. Így tartalmazza a töltőkre és csatlakozó kábelekre vonatkozó elvárásokat is. A létesített töltő állomáson a hatályos jogszabályok, pl. a **191/2009. (IX.15.) Kormányrendelet**, a **10/2016.(IV.5.) NGM** rendelet, és az **54/2014. (XII.5.) BM** rendelet (OTSZ) szerint el kell végezni az első ellenőrzést, majd rendszeresen az időszakos felülvizsgálatokat áramütés elleni védelem, szabványos állapot (tűzvédelmi jellegű) és villámvédelmi szempontból. E felülvizsgálatok végzéséhez **ÉV-, EBF- és VV-felülvizsgálói** szakképesítés szükséges.

- A villamos jármű villamos szerelését és vizsgálatát, illetve ezekről jegyzőkönyv, dokumentáció kiállítását megfelelő *erősáramú* szakképzettségű és gyakorlattal rendelkező, villanszerelő, technikus vagy villamosmérnök képesítéssel rendelkező személy végezheti. Fontos e személyek kioktatása e munka ismeretére és veszélyeire, valamint e feszültség alatt és közelében munkák átgondolt megszervezésére az **MSZ 1585** szabvány alapján! Javasolható a villamos járműveket vezetőket ilyen irányú kioktatása, főleg a rendkívüli helyzetek esetére.

- *Mindezek természetesen a Nemzeti Közlekedési Hatóság által közöltekten túlmenően (nem azok helyett) értendők!*

*** **

Az **ÉV. Munkabizottság** a következő ülését, 2017. június 7-én, szerdán du.14.00 órakor tartja a **MEE** központi székhelyén: 1075 Budapest, VII. kerület Madách Imre út 5. III. emeleten a nagytárgyalóban.

Budapest, 2017. április 5.

MEE. ÉV. Munkabizottság

Összeállította:

Arató Csaba

Lektorálta:

Kádár Aba

ÉV. MuBi vezető:

Dr. Novóthny Ferenc